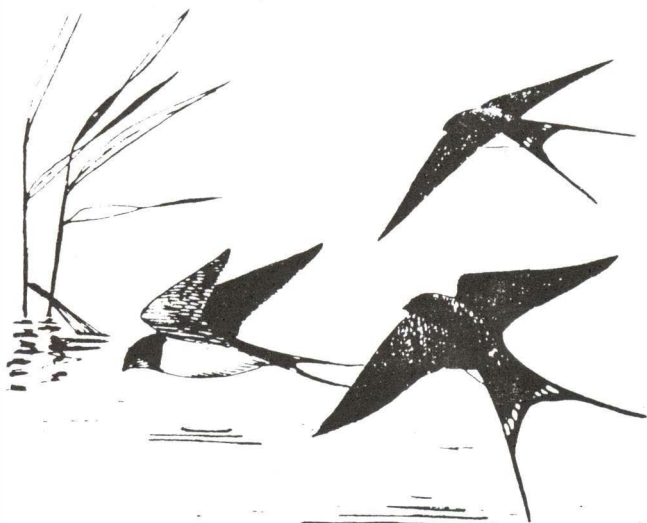

Vogelnieuws - vierde kwartaal 1996 -

Ab Steenvoorden

Aankomstdata zomergasten in 1997

Evenals in voorgaande jaren wil ik ook dit jaar weer proberen om een overzicht te maken van de aankomstdata van de zomergasten in onze regio. Om tot een compleet overzicht te komen is het van belang dat zoveel mogelijk waarnemers hun eerste waarnemingen van zomervogels insturen. Sinds 1994 sturen er al steeds meer mensen het formulier, al of niet geheel ingevuld, retour. Er is bij het insturen van waarnemingen van zomervogels eigenlijk maar één ding waarop gelet moet worden, de waarneming moet in de directe omgeving van Noordwijk gedaan zijn. Het formulier met daarop de (nog) in onze omgeving broedende zomergasten is achterin deze Strandloper te vinden. Ook formulieren met maar één of enkele waarnemingen zijn altijd welkom. Het overzicht met aankomstdata in 1997 wordt gepubliceerd in Strandloper nummer drie, September 1997.

Late zomervogels in 1997

Vrijwel jaarlijks worden er vogelsoorten waargenomen op data dat ze eigenlijk onze omgeving al ver achter zich gelaten moeten hebben. Vogelsoorten, zomergasten die in Nederland of noordelijker tot broeden komen, maar een heel eind zuidelijker overwinteren. Voor veel van deze soorten is het voorkomen van voldoende insecten cruciaal om in leven te blijven. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de meeste zomervogels al in augustus en september wegtrekken. Een gedeelte zal dan nog volgen in oktober, maar veel later zullen er nauwelijks meer echte zomervogels waargenomen worden. Natuurlijk zijn er altijd een aantal uitzonderingen, zoals bijvoorbeeld de Tjiftjaf, Zwartkop en Roodborsttapuit. Door te veranderen van voedsel,

door bijvoorbeeld van insecten als hoofdvoedsel over te gaan op vruchten en bessen (bijvoorbeeld de Zwartkop) kunnen deze soorten in onze omgeving overwinteren.

Tijdens de laatste drie maanden van vorig jaar zijn er verschillende soorten waargenomen op, voor de desbetreffende soort uitzonderlijke data.

De laatste Tapuiten werden gezien op 17 oktober, 3 exemplaren in de Coepelduynen en een exemplaar in de Noordduinen. Een Gele Kwikstaart vloog nog over de Noordduinen op 11 oktober en op 13 oktober werd daar ook nog een Boompieper waargenomen. Een Zwarte Roodstaart was nog aanwezig in de Polder Hoogeweg op 24 november. Een enkele Tjiftjaf werd er nog waargenomen: op 25 oktober een exemplaar in het Vinkenveld in Noordwijk en op 22 december een exemplaar in landgoed Offem. Zwartkoppen werden nog gezien op verschillende data in oktober in de Noordduinen, op 30 november langs de Freesiaalaan in Noordwijk en op 22 december in het Duinpark. Een mannetje Roodborsttapuit werd op 22 en 24 november waargenomen aan het einde van de Astridboulevard in Noordwijk en op 7 december werd er nog een exemplaar in de Coepelduynen gezien. Boerenzwaluwen werden nog waargenomen op 26 oktober, een exemplaar over zee en op 15 november twee exemplaren over de Coepelduynen. De allerlaatste waarneming van een Boomvalk in onze omgeving werd gedaan op 24 november toen er een jagend exemplaar boven Hoogwaak, Noordwijk aan zee gezien werd. Opvallend is het jaarlijks groeiende aantal Grote Gele Kwikstaarten dat in de omgeving in november en december waargenomen worden (zie waarnemingsrubriek). Een tweetal groepen van in totaal 46 Kluten werden langsvliegend over zee waargenomen op 20 december.

Waarschijnlijk waren dat vogels die in Nederland overwinteren, zoals bijvoorbeeld in de het Waddengebied of in Zeeland.

Drie soorten

Het is u misschien al opgevallen, in de waarnemingenrubriek staat de Rietgans niet meer als zodanig vermeld maar als Rietgans spec.. Dit heeft te maken met het feit dat vanaf 1 januari 1997 drie verschillende soorten Rietganzen in Nederland voorkomen. Naast de Kleine Rietgans bestaan nu ook de Toendrietgans en de Taigarietgans.

De Toendra- en de Taigarietgans werden altijd als één soort, de Rietgans beschouwd. Uit onderzoek is gebleken dat er tussen beide ondersoorten duidelijke verschillen in uiterlijke kenmerken, broedgebieden en overwinteringsgebieden bestaan, terwijl kruisingen van beide soorten niet of nauwelijks voorkomen.

Het wordt nu wel wat moeilijker om de "Rietgans" juist te determineren en bij langsvliegende vogels is het nagenoeg onmogelijk. In de waarnemingenrubriek zal daarom verlopig bij langsvliegende vogels Rietgans spec. vermeld staan.

Determinatie:

Kleine Rietgans (*Anser brachyrhynchus*): Kleine korte hals, ronde kop, zwarte snavel met roze band. Korte roze poten. Lichte bovendelen en redelijk veel wit in de bovenstaart.

Toendrarietgans (*Anser fabalis*):

Lijkt erg veel op Kleine Rietgans maar is groter en donkerder. Zwarte snavel met oranje band en helder oranje poten.

Taigarietgans (*Anser rossicus*):

Iets groter dan de Toendrarietgans, heeft een variabele hoeveelheid oranje op de snavel (snavel soms zelfs geheel oranje) en adulte exemplaren hebben vaak witte veren rond de snavelbasis. Helder oranje poten.

Af en toe kan het gewas waarop de vogels waargenomen worden helpen bij de determinatie van de soort, de Toendrarietgans overwintert hoofdzakelijk op graslandgebieden langs de kust terwijl de Taigarietgans hoofdzakelijk overwintert op stoppelvelden in het binnenland.

Het insturen van waarnemingen

De laatste jaren neemt het aantal waarnemingen en het aantal waarnemers langzaam maar zeker iets toe. Ook de verwerking van de waarnemingen, voor de waarnemingsrubriek en het verenigingsarchief gaat steeds meer tijd vergen. Helaas worden er nog steeds waarnemingen erg laat, vaak maanden nadien ingezonden. Soms zijn ze dan te laat om opgenomen te worden in de waarnemingsrubriek van de Strandloper. Vandaar deze oproep om waarnemingen maandelijks, zo snel mogelijk na het einde van de maand in te zenden.

Bij het insturen van de waarneming is het van belang om de soort, het aantal, de datum, de plaats en eventuele bijzonderheden te vermelden. Voor de zeetrekwaarnemingen is het van belang om ook even de periode (tijd) waarin men geteld heeft te vermelden.

Exoten

Tijdens het laatste kwartaal van het vorige jaar zijn er niet erg veel exoten in de omgeving waargenomen. De meest opvallende waren in ieder geval de groep dominant aanwezige bonte ganzen in het wak in de Maandagse Wetering bij de Vogeltoren. Er werden nog regelmatig één of twee Casarca's in de omgeving waargenomen. Ze werden onder andere gezien in de Bronsgeest, de Elsgeester en Polder Hoogeweg en langs de Binnenwatering in Katwijk. Twee Zwartkopnonnetjes werden waargenomen in de Coepelduynen op 6 oktober. Een Peposca-eend werd gezien in een watergat langs de Duinweg in Noordwijk op 6 december en vier Zwarte Zwanen werden waargenomen bij het Oosterduinsemeer op 26 december.

Mogelijke Grote Kruisbekken

Op verschillende dagen tijdens de najaarstrek in oktober werden er op de Puinhoop in de Coepelduynen bij Katwijk overvliegende "Kruisbekken" opgemerkt waarvan het geluid afweek van dat van "gewone" Kruisbekken. Op 13 oktober had ik zelf 51 overvliegende exemplaren over de Coepelduynen waarvan gezegd

kan worden dat het mogelijk Grote Kruisbekken waren. De vogels waren duidelijk zwijgzamer dan gewone Kruisbekken, die toen ook langsvlogen. Het geluid was duidelijk lager dan dat van de gewone Kruisbek en klonk ook meer als kuip dan het drukke kiep-kiep dat gewone Kruisbekken laten horen.

Ook bij het afluisteren van cassettebandjes met daarop de trekgeluiden van Kruisbekken en Grote Kruisbekken waren bovengenoemde verschillen goed te horen. Helaas zijn de vogels uitsluitend kortstondig overvliegend waargenomen en kan de waarneming niet met 100% zekerheid bevestigd worden. Ook in Katwijk waren verschillende waarnemers van mening dat zij toen Grote Kruisbekken hoorden.

Gewone soorten, hoge aantallen en vreemde plaatsen

Op 3 oktober werden in een half uur tijd 580 overvliegende Houtduiven waargenomen in de noordduinen en op 23 oktober werden er 85 Turkse Tortels in één groep waargenomen op de trimbaan.

In twee uur tijd werden er 2150 Koperwieken geteld over het Kachelduin in de Noordduinen op 12 oktober, terwijl er op 12 november 1200 exemplaren in de Elsgeesterpolder aanwezig waren. Er werden daar toen ook 1800 Kramsvogels geteld. Op 13 oktober vlogen in een uur tijd 480 Kokmeeuwen in zuidelijke richting over zee. Een groep van 12 Buizerden werd schroevend boven landgoed Offem gezien op 23 oktober en veel Sperwers werden gezien op 25 oktober, toen werden er in twee uur tijd 45 exemplaren geteld in zuidelijke richting over het Kachelduin. Een groep van 200 Aalscholvers vloog over de Noordzijdepolder op 23 oktober. Opvallend is dat er op dezelfde dag een groep van 270 Aalscholvers over zee langs vloog. Een Staartmees met een geheel witte kop werd waargenomen in groepje nominaat Staartmezen langs de Prins Hendrikweg in Noordwijk op 28 november. Foeragerende Rotganzen werden gezien op 12 december, 6 exemplaren langs de Duinweg en 20 exemplaren in het Vinkenveld op 27 december. Drie Jan van Genten werden over zee waargenomen op 27 december.